

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GII ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

ELBA SPECIAALDRUKKERIJ B.V.

OKTOBER 1990

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Oktober 1990 - 12e Jaargang, nr. 47

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	Magnoliaaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67
-------------------	---------------	-------------------	----------------

BESTUUR:

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------

Secretaris

H.F.L. Wensink	Mauritskade 41b	2514 HE Den Haag	070 - 364 25 36
----------------	-----------------	------------------	-----------------

2e Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Hanedoestraat 57	2597 XD Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------------	------------------	------------------	-----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

SOCIALE COMMISSIE:

Voorzitter

S.G. Timmers Verhoeven	Boulevard Evertsen 58	4382 AE Vlissingen	01184- 1 03 55
R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646- 1 34 15
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14

EVENEMENTENCOMMISSIE

J.A. Bakker	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek van Holland	01747- 21 83

ADRESSENBESTAND

Voor adreswijzigingen of correcties:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Hanedoestraat 57	2597 XD Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------------	------------------	------------------	-----------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54 55 46 826
ABN - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in januari 1991.
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 december 1990.

De wereld volgt in spanning de ontwikkelingen in het Midden-Oosten. De bezetting van Koeweit roept bij ons natuurlijk herinneringen op aan de bezetting van ons land. Gelukkig is het overgrote deel van de wereld bereid offers te brengen om dit soort wandaden een halt toe te roepen. Als ik dit schrijf is er nog geen uitzicht op een einde van de crisis. Hopelijk zal een vreedzame oplossing worden gevonden.

Onze jaarlijkse reünie, deze keer op het Marine Vliegkamp Valkenburg, is achter de rug als U dit leest. Nu ik dit schrijf worden de laatste voorbereidingen getroffen. Ik hoop dat alle deelnemers weer een goede dag hebben beleefd en dat ook degenen, die uit verre landen kwamen, vele vrienden hebben ontmoet.

Ik heb op de reünie melding gemaakt van het voorstel van Theo Wachtel ons Genootschap te verjongen. U kunt zijn argumenten nog eens nalezen in dit blad. Ik heb U ook meegedeeld dat het bestuur van mening is, dat ons Genootschap bestaat uit mensen met gelijksoortige ervaringen, die het onderling contact willen bewaren door middel van de SCHAKEL en door het houden van reünies en bijeenkomsten. Natuurlijk zal het aantal leden steeds minder worden, maar als wij niet-Engelandvaarders toelaten, zullen de oorspronkelijke leden zich zonder twijfel niet meer thuis voelen op "hun" reünie, als zij die niet meer zelf organiseren. Dit laat onverlet dat naaste familie altijd kan worden geïntroduceerd, en dat jongeren, die erg geïnteresseerd zijn, best assistentie kunnen verlenen bij bestuurlijke zaken, bijvoorbeeld het gereedmaken van de SCHAKEL.

In het vorige nummer van de SCHAKEL hebt U kunnen lezen wat een moeite moest worden gedaan om de uitgave van ons blad veilig te stellen. Door de met de drukker gemaakte afspraken moest een keuze worden gemaakt uit een grote stapel copy. Ik weet dat niet iedereen er gelukkig mee was dat zijn stuk was blijven liggen, maar ik vraag begrip voor de problemen van onze redacteur. Mijn stukje van toen moest -terecht- plaats maken voor zijn verklaring van de moeilijkheden. Wij zijn Freddy Beukers dankbaar voor wat hij heeft gedaan om de uitgave van de SCHAKEL te continueren en wij wensen hem succes met de volgende nummers.

In Waalre, waar het Engelandvaarderspad en de Irene Brigadedreef mede de grens vormen van de wijk, waarvan de straten naar verzetsstrijders zijn genoemd, zijn nu plannen een monument op te richten ter ere van Verzet, Irene Brigade en Engelandvaarders. Zodra er meer over die plannen bekend is, houden wij U op de hoogte.

Rudi Hemmes

FRANS Th.J. VAN RIJN 1913 - 1990

Op 28 juni j.l. overleed in het Langeland Ziekenhuis te Zoetermeer, de al jaren lang te Rotterdam eenzaam wonende Frans van Rijn.

Velen onder hebben Frans gekend uit Oranjestad in Londen, waar hij zich inzette voor het wel en wee van collega's Engelandvaarders. Hij was een van hen die via de omweg Frankrijk, Spanje, S.S. Cabo de Buena Esperanza, via Curaçao uiteindelijk Engeland wist te bereiken. Een bijdrage van hem verscheen nog niet zo lang geleden in de SCHAKEL. Hij stond aan de prille basis van ons Genootschap en vervulde de functie van secretaris bij de allereerste bijeenkomsten van Engelandvaarders, zoals in 1948 op Paleis Het Loo. Frans was de eerste die een aanzet maakte voor de opstelling van een adressenbestand en veel spoorwerk verrichtte om zoveel mogelijk namen en adressen van Engelandvaarders te verzamelen. De basis voor ons huidige bestand is door Frans gelegd, waardoor het mogelijk was, vóór de officiële oprichting van het Genootschap, enkele onregelmatige bijeenkomsten te beleggen, een en ander in samenwerking met Harry Linthorst Homan en Joop ten Broek.

Frans deed zijn werk in stilte vanwege de hem aangeboren bescheidenheid. Hij was bovendien een diep-gelovig en vroom mens. Tijdens de plechtige uitvaartmis in de Eendrachtserkerk te Rotterdam, vestigde de celebrant daarop dan ook de volle aandacht. Bij de uitvaart waren ook enkele Engelandvaarders, die hem goed hadden gekend, aanwezig. Op de R.K. Begraafplaats Crooswijk werd zijn lichaam in alle stilte aan de schoot der aarde toevertrouwd. Frans ruste in vrede.

FMB

GIJSBERT KAREL HOOIJER 1918 - 1990

Op 7 juli j.l. overleed, na het moedig dragen van een langdurig slopende ziekte, Engelandvaarder Gijs Hooijer. Weinigen onder ons hebben hem gekend, maar in zijn woonomgeving had hij vele goede vrienden. De echtgenote van een goede vriend had enige tijd geleden een gedicht geschreven over Engelandvaarders. Hooijer was van plan dit gedicht t.z.t. aan te bieden aan de SCHAKEL, maar dat is er nooit van gekomen. De dichteres, Mevrouw Wil Bakker-de Weerd, heeft ons dat zeer mooie gedicht toegezonden en wij vonden het passend om dit nu, als in memoriam voor Gijs Hooijer, te plaatsen. Wij zijn mevrouw Bakker-de Weerd erkentelijk voor deze bijdrage.

FMB

Een sloep heeft in de nacht
zijn weg gezocht.
Ontkomen door de branding
en aan gevaar
van het versperde strand
begint het barre avontuur
de overtocht.

Ze zijn met vijf
de boot is zwaar bemand.
Het was hun keus
om na verloren strijd
opnieuw te vechten
voor bevrijding
van het bezette Nederland.

Alleen de zee
zijn golfslag onvoorspelbaar
als de wind
weet van hoevelen
die als zij begonnen
hij heeft gewonnen.

Vier dagen en vier nachten
omgeven door gevaar
de golven
klotsend in de open boot
de vijand, spiedend over zee
en in de lucht
geen kans op overleven
bij een vlucht
geen land nog en geen hoop.
Dan zien zij, uitgeput
in de mislukking al berust
de vogels
witte boden van de kust.

Nu stuwt de zee
zijn stroming naar het Westen.
Een wazig droombeeld lijkt
het naderende strand
Engeland.

Wil Bakker-de Weerd

"IK BEN ZO MAAR IEMAND"

Een handjevol Engelandvaarders was op 31 augustus in de Nieuwe Kerk in Delft om de geboortedag van Koningin Wilhelmina te gedenken. Onder haar portret, dat bevestigd was op de driekleur die de bronzen plaquette omlijst, plaatste de voorzitter, samen met Jacob de Mos, het witte met oranje Engelandvaarderslint versierde bloemstuk, tussen de daar reeds door anderen neergelegde bloemen.

In enkele korte zinnen memoreerde de voorzitter dat deze vrouw, die zich "de Moeder der Engelandvaarders" noemde en voelde, 110 jaar geleden werd geboren en 50 jaar geleden haar land voor 5 jaar heeft moeten verlaten. De Engelandvaarders zullen hun Moeder blijven eren en gedenken tot in lengte van jaren.

Terwijl wij nog wat stonden na te praten, kwam een onbekende man van middelbare leeftijd met gedecideerde pas aan lopen, plaatste een vaas met rozen bij de gedenkplaat, ging in de houding staan, vouwde zijn handen en verzonk in gebed, waarna hij

een diepe buiging maakte, een stap terug deed, weer diep boog en dit ten derde male herhaalde en vertrok.

Het was een merkwaardig plechtig, ontroerend en aangrijpend moment gedurende hetwelk ik het gevoel had dat het ineens doodstil was geworden in de kerk. Wie was deze onbekende? Wie of welke groep vertegenwoordigde hij? Desgevraagd was zijn antwoord: "Ik ben zo maar iemand."

BR

VAN DE SOCIALE COMMISSIE (1)

Geïnterneerden/slachtoffers, claims tegen Japan

Vanaf **begin mei j.l.** kunnen Nederlandse slachtoffers van de oorlog met Japan via de Verenigde Naties een schadeclaim indienen tegen Japan. Dit is de doelstelling van de onlangs opgerichte **STICHTING JAPANESE ERESCHULDEN**.

In navolging van organisaties in Canada, New-Zealand, en t.z.t. ook van Groot-Brittannië, de VS en Australië, gaat genoemde Stichting aanvraag-schadeclaim-formulieren verspreiden aan ex-burgergeïnterneerden en aan ex-krijgsgevangenen. Maar ook de directe nabestaanden kunnen zo een formulier aanvragen, indien eerdergenoemden zijn overleden. Het gaat om een claim van tien Amerikaanse dollars per persoon per dag die in Japanse gevangenschap is doorgebracht (behalve in voormalig Ned. Indië, derhalve ook in Birma en in Japan zelf, bijvoorbeeld).

Dit initiatief ontstond in Canada, dat samen met de VS 23.000,— dollar aan iedere daar wonende ingezetene van Japanse afkomst uitbetaalde, die in de oorlog in de VS geïnterneerd is geweest. Dat was in 1988. Nu dat Japan een welvarend land is, wil men een oud verdrag uit 1951 achterhalen (Japan was toen arm en schadevergoedingen mochten toen niet worden geëist, doch het indienen daarvan was niet verboden). De Verenigde Naties gaan nu deze zaak bepleiten en normaliter houdt het huidige Japan zich aan de decreten van de VN.

Van de nog resterende, ca. 522 Engelandvaarders, waarvan er ca. 192 in het buitenland wonen, zal er ongetwijfeld een aantal zijn, waarvan de echtgenotes in een Jappenkamp waren geïnterneerd.

Schadeclaim-formulieren kunnen worden aangevraagd bij de **STICHTING JAPAN-**

SE ERESCHULDEN, secretariaat: Stadhouderslaan 94, 2517 JC Den Haag. Ingevulde schadeclaim-formulieren moeten, zo mogelijk vóór 31 augustus 1990 worden ingediend onder overmaking van f 30,— per indiener. Voor verdere inlichtingen kunt u terecht bij de heer C.J. Stolk, Veen en Duin 24, 2061XE Bloemendaal, telefoon 023 - 262650.

Volgens de heer Van Stolk zijn van de ca. 140.000 Nederlandse geïnterneerden namenlijsten bekend bij "Binnenlandse Zaken" en het Nederlandse Rode Kruis.

Maar zoveel mogelijk gegevens zijn uiteraard altijd van groot belang. Nogmaals, slachtoffers, maar ook hun directe nabestaanden maken kans op een schadevergoeding.

Omdat zo een schadevergoeding geen inkomen is maar een eenmalige compensatie, ligt zulks mijns inziens buiten de belastingsfeer (alleen natuurlijk het revenu daarvan), en zal ook het Buitengewoon Pensioen onaangetast blijven (behalve korting wegens revenu bijvoorbeeld).

Kortom, het lijkt me zeker de moeite waard om de heer Stolk te schrijven of te bellen.

Sam G. Timmers Verhoeven

VAN DE SOCIALE COMMISSIE (2)

Het is alweer enige tijd geleden dat we een en ander van onze activiteiten lieten horen.

Gedurende de laatste jaren is het ons duidelijk geworden dat:

- a. ook bij ons Genootschap het aantal aanvragen om een Buitengewoon (verzets)-pensioen sterk is teruggelopen, en
- b. dat ook wij Engelandvaarders (hoe jong nog van hart) een leeftijd van 70-75 jaar en ouder bereiken,
- c. dat sommige herinneringen m.b.t. onze activiteiten gedurende WO-II beginnen te vervagen, maar andere voorvallen uit die tijd juist scherper (en soms misschien scherper dan de realiteit van toen) in onze herinnering terugkomen,
- d. dat het daardoor steeds ingewikkelder wordt om die voorvallen op papier op een rijtje te zetten, zulks ter ondersteuning ook bij een eventuele aanvraag om een

Buitengewoon Pensioen via de Stichting 1940-1945 aan de Buitengewone Pensioen Raad,

- e. dat het daardoor uitermate moeilijk wordt om een causaal verband vast te stellen tussen de gezondheidsperikelen van nu en onze hachelijke activiteiten van toen.
- f. dat zulks weer de aanvraagprocedure niet vergemakkelijkt en daardoor vertragingen worden veroorzaakt.

Van de ca. 150 BP-aanvragen die geheel of gedeeltelijk door ons werden begeleid, zijn er nu ongeveer 10 over. Ik zeg ongeveer 10, want 1 aanvraag n.b. uit 1982 impliceert een herkeuring wegens een zeer laag invaliditeits-percentage. Een andere aanvraag uit 1986 had een bezwaarschrift/hoger beroep tengevolge. Dan zijn er een paar die spijtig genoeg veel onderzoek naar belangrijke momenten uit het verleden vergen, mede omdat bijvoorbeeld uit het buitenland een te summier ingevulde set van aanvraagformulieren werd ontvangen. Het is voor ons niet mogelijk voor veraf wonende Engelandvaarders een persoonlijke begeleiding te leveren. Dat kan alleen maar schriftelijk, en ook dat vergt tijd.

Dan gebeurt het weleens, dat een aanvrager/aanvraagster twijfelt om wel of niet een BP-aanvraag in te dienen.

Zo een geval is ingewikkeld en betekent een grote verantwoordelijkheid voor de begeleiding. Immers, aan de ene kant willen we al de kansen/ mogelijkheden benutten voor een positieve aanvraag om een Buitengewoon Pensioen; maar aan de andere kant betekent het bij twijfelgevallen een jarenlange procedure van afwachten met de nodige spanningen van dien, met name voor diegenen die in de marge leven. En dat terwijl een gunstige uitslag lang niet zeker is! Bovendien betekent het ook in dat geval onnodig veel werk voor de desbetreffende instanties.

Kortom wij ervaren ook dat in tegenstelling tot de jaren 70 en begin 80 tot zo 1985, de meer recente aanvragen aan duidelijkheid beginnen in te boeten.

Hoewel je nooit mag stellen dat na de 65-jarige leeftijd geen aanvragen meer zouden moeten worden behandeld (er was zo'n voorstel!), is het ook wel zo m.i. dat het bijvoorbeeld bij je 75e het wel erg moeilijk voor de (psycho)medische diensten van de desbetreffende instanties wordt, om een causaal verband vast te stellen, waaraan dus een invaliditeitspercentage kan worden gekoppeld.

Concluderende kunnen we zo langzamerhand stellen dat onze taken m.b.t. de aanvragen om een Buitengewoon Pensioen zowat ten einde lopen. Zij het, dat bij eventuele veranderingen in de wetgeving wij wel alert moeten blijven, en via diverse overlegorganen ook wij de vinger aan de pols moeten houden! Maar daarmee zijn onze taken niet beëindigd, want hier en daar vragen sommige weduwen van overleden Engelandvaarders aandacht m.b.t. de uitbetaling van hun weduwe-Buitengewoon

Pensioen. Hiertoe gaf ik reeds enige rechtlijnen elders in dit nummer, dus t.b.v. die weduwen waarvan de echtgenoot een Buitengewoon Pensioen genoot.

Van diverse kanten uit het verzet, en ook wij dragen daar ons steentje bij, werd en wordt er steeds gepleit voor een verbetering inzake het weduwe-BP, via die overlegorganen waarin wij vertegenwoordigd zijn. Er komt hierover wederom overleg met de overheid. Zoals bij zoveel pensioenen, worden ook bij het weduwe-BP, kortingen toegepast.

Bij de berekening van het weduwe-BP worden o.a. in mindering gebracht:

- andere (overheids-pensioenen enz.) pensioenen met 100%, zoals het ABP-pensioen.
- inkomsten uit arbeid met 50%
- inkomsten uit eigen vermogen met 50% (lijfrenten), om enige voorbeelden te noemen.

Een mogelijkheid zou kunnen zijn, om te pleiten voor een verkleining van die minderingen (kortingen) bijv. van 50% naar 33,3% m.b.t. inkomsten uit arbeid en vermogen, waarbij wellicht nevenpensioenen ook betrokken kunnen worden.

Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om te bepleiten dat een groter deel van de AAW/AOW niet op het weduwe-BP in mindering wordt gebracht. Over de gehele linie van de weduwe-BP's lijkt ons een verbetering wel geboden. Daar wordt al geruime tijd voor gepleit, temeer daar het blijkt dat een groter aantal weduwen hun echtgenoten overleeft.

Tot zover mijn bericht vanuit de sociale commissie.

Sam G. Timmers Verhoeven

VERSLAG VAN DE ENGELANDVAARDERS GOLFDAG 1990

Onze zesde golfdag werd op 28 Mei gespeeld op de baan van de Haagse Golf & Country Club; de oudste en één van de mooiste banen van ons land. Engelandvaarder Ralph Hartog, lid van de Haagse, had de contacten gelegd en de afspraken gemaakt, maar hij kon op de 28e helaas niet aanwezig zijn. Flip Winckel nam de honneurs waar en ontving de 25 deelnemers hartelijk en opgewekt. Even later voegde zich de voorzitter van de Haagse ook bij ons gezelschap. Er was ook alle reden tot opgewektheid. Het was prachtig weer en de baan lag er schitterend bij.

Zoals altijd werd er 2-ball Stableford gespeeld; maar wel van de front-tees. Men was toch van mening dat de Engelandvaarders langzamerhand niet meer zo ver slaan, als de afslag van de medal-tees zou vergen op de lange Haagse baan. Enkele deelnemers beperkten hun ronde tot 9 holes.

De wisselprijs heren werd gewonnen door Willem Brederode (Toxandria) met 36 punten. Hij werd gevolgd door onze bovenvermelde gast van de Haagse, de heer van Styrum, die weliswaar buiten mededinging van de hoofdprijs meespeelde, maar die met 33 punten de tweede prijs duidelijk op zijn naam bracht.

Bij de dames ging de wisselprijs wederom (hoe is het mogelijk) naar Molly Deibel (Noordwijk); de vierde keer in zes wedstrijden. Zij had weliswaar vooraf verklaard dat zij de wisselprijs niet nog eens wilde winnen en ze haalde op de eerste negen dan ook plichtgetrouw maar 14 punten. Maar op de tweede negen werd het haar te machtig en sloeg zijn 21 punten bij elkaar. Genoeg om met 35 punten mevrouw Esser-Guns (Wouwse plantage) te passeren, die met 33 punten een verdienstelijke tweede plaats haalde.

Tijdens de gezellige borrel, waar alle spelers en supporters zich na de wedstrijd verzamelden, werden de meergenoemde mededingers beloond met hun prijs. Enkele iets minder gelukkige spelers werden door het verstrekken van golfballetjes, o.m. beschikbaar gesteld door R. van Exter, aangemoedigd tot een beter resultaat volgend jaar.

Een gezamenlijke rijstmaaltijd in het schilderachtige clubhuis van de Haagse vormde de laatste fase van deze geslaagde golfdag. Rest ons slechts nogmaals onze hartelijke dank te betuigen aan onze gastheren van de Haagse G. & C. club.

K.B.

ENGELANDVAARDERS GOLFDAG 1991

Onze golfdag zal in 1991 plaats vinden op **Maandag 3 Juni** op de baan van de **Golfclub Wouwse Plantage**.

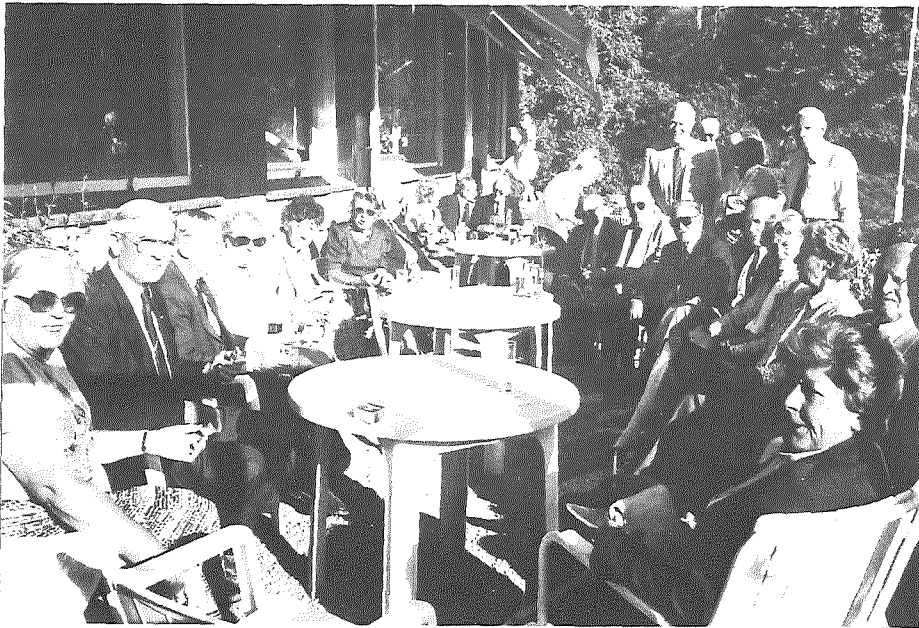
Onze mede-Engelandvaarder Wim Esser is zo vriendelijk geweest ter plaatse de nodige afspraken te maken en regelingen voor te bereiden.

Aan Engelandvaarders, die willen deelnemen, wordt verzocht zich, met vermelding van hun handicap, op te geven bij:

K. Bottema,
Reviuslaan 34,
2343 JR Oegstgeest,
Telefoon 071 - 155295.

Echtgenotes en levensgezellinnen zijn van harte welkom.

Dit is een eerste algemene aankondiging. Nadere gegevens worden t.z.t. aan liefhebbers opgezonden.

Op onze succesvolle golfdag in Wassenaar heeft Wim Esser een groepsfoto gemaakt, die hierboven is afgedrukt.

Aan deelnemers, die een afdruk van deze foto wensen, wordt verzocht dit op te geven aan K. Bottema; adres zie boven. De kosten bedragen f 1,— per afdruk plus f 0,75 porto; gaarne te voldoen in postzegels bij het schriftelijk verzoek.

K.B.

"Vrienden van de Engelandvaarders"

Een overpeinzing, die zeker bij velen van onze mede-Engelandvaarders zal hebben plaatsgevonden: "Wat, als we er eens niet meer zijn, blijft er van het "fonomeen" Engelandvaarder over?"

Onze groep wordt door "natuurlijk verloop" uiteraard steeds kleiner, totdat op een goede of liever slechte dag het ledental NIHIL is geworden. Dat zou zeer betreurenswaardig zijn en een lacune vormen, aangezien het Engelandvaarders-"symbool" moet blijven voortleven in de generaties na ons!

Vandaar dat het idee bij mij groeide, dat het wellicht verstandig en wenselijk zou zijn een **initiatief** te ontplooien, dat de **continuïteit** van de Stichting Genootschap Engelandvaarders tot een reële mogelijkheid maakt.

Aangezien ik tevens lid ben van de RAFA Amsterdam, die een afdeling heeft opgericht - overigens met veel succes - onder de naam "**Friends of the Royal Air Force**" kwam ik automatisch op het idee, dat iets soortgelijks voor ons Engelandvaarders bijzonder passend zou zijn, n.l. een **uitbreiding** van onze Stichting Genootschap Engelandvaarders met b.v. een afdeling "**Vrienden van de Engelandvaarders**".

Hiertoe zouden o.a. kunnen toetreden directe familieleden van Engelandvaarders, hun vrouwen, verloofdes, vrienden en vriendinnen en verdere sympathisanten.

Dit zou, buiten een duidelijke verjonging en verlevendiging, in de toekomst tevens een zekere waarborg kunnen vormen voor de continuïteit van onze Stichting Genootschap Engelandvaarders. Hierdoor zou een traditie kunnen worden voortgezet van de kennis van de motivaties, achtergronden en de wederwaardigheden, die wij Engelandvaarders hebben beleefd en tevens steeds opnieuw bij de komende generaties een impuls kunnen geven ter voorkoming van een nieuwe catastrofe.

Het lijkt mij interessant en een goede zaak, indien vele Engelandvaarders blijk zouden willen geven van hun instemming met dit initiatief en hun reacties met eventuele verdere suggesties kenbaar zouden maken aan onze **Redactie t.a.v. dhr. Fred M. Beukers**, Vredehofweg 56, 3062 ES Rotterdam.

Een overpeinzende

Theo Wachtel

Ons lid Harrie Weelinck vestigde onze aandacht op de volgende radio-uitzendingen:

1. 26 december 1989 en 2 januari 1990: Gesprekken met Bram Grisnigt en H. Letteboer, die beiden in 1943 als BI-agenten werden gedropt. Van elk gesprek werd een cassette-bandje opgenomen. Deze kunnen à f 10,— per stuk worden besteld bij de Omroepvereniging VPRO, Hilversum. Postrekening: 444600. Hierbij te vermelden: "Het spoor terug", Engelandvaarders I en II, alsmede datum van uitzending.
2. 1 mei 1990 en 8 mei 1990: Gesprekken met Engelandvaarders over andere vluchtroutes, vermoedelijk Spanje en Zwitserland.
3. 15 mei 1990: Vluchtroute Zweden. Gesprekken met o.a. Roossien, Pot, Bos (uit Haren) en Weelinck.
4. 22 mei 1990: Gesprekken over onze koopvaardij. (Herhaling uit 1987 of 1988).

De gehele serie van vier uitzendingen werd opgenomen op cassetteband. Deze kan worden besteld door storting van f 35,— op voornoemd postrekening-nummer. Hierbij aan te geven: "Cassetteband In Ballingschap" (4-stuks).

Bij bestelling van 1 bepaalde cassette à f 10,— datum uitzending vermelden. Zie verder onder 1.

B t B

DE INTERVIEWS IN DE SIJTHOFF PERSORGANEN

Op pagina 21 van de vorige, door omstandigheden helaas wat rommelige SCHAKEL, bespraken wij de hierboven genoemde interviews. Hoewel de serie zeer geslaagd mag worden genoemd, kwamen er van de kant van de "Zwedengangers" kritische geluiden bij de redactie binnen.

Geen enkele "Zwedenganger" kwam immers voor bij deze interviews, hoewel toch enige honderden Engelandvaarders via de noordelijke route hun doel hebben bereikt.

Het is echter onjuist het Bestuur van ons Genootschap hierover iets te verwijten. De samensteller van de interviews is autonoom en vrij om datgene bij zijn journalistieke

werk te doen wat hem goedgebeurt, vrij van elke invloed van buitenaf.

Over het in boekvorm doen verschijnen van de interviews hebben wij overigens niets meer gehoord. Mocht dat plan alsnog gerealiseerd worden, dan is het misschien aan te bevelen om alsnog een of twee "Zwedengangers" in de picture te laten komen. Maar dat is wederom een zaak van de samensteller.

FMB

OPSPORING VERZOCHT (1)

De heer L.M.L. Duppen, Kan. van Lentstraat 2, 6525 WG Nijmegen, telefoon 080 - 550280, wil proberen er achter te komen of ene **Hendrik Eerdmans**, geb. 16-04-1912, "omgekomen op zee" op 28-11-1941, inderdaad met een sleepboot uit het Rotterdamse havengebied tussen 16 en 28 november 1941 is vertrokken. Wie waren zijn metgezellen? Is er iets bekend over een sleepboot met Engelandvaarders in die tijd? Reacties gaarne aan bovengenoemde heer Duppen met copie of anderszins aan de redactie van de SCHAKEL.

OPSPORING VERZOCHT (2)

De heer W.A. den Brinker, Schiedamseweg 16a, 3134 BK Vlaardingen, telefoon 010 - 4353345, schrijft naar aanleiding van de Engelandvaarders- artikelenreeks in de Sijthoff Pers aan de redactie van de krant:

Het is mij uit familie verhalen bekend dat een tijdens de tweede wereldoorlog in Parijs wonende oom (genaturaliseerd Fransman), zich intensief bezig gehouden zou hebben met het verlenen van steun aan uit Nederland afkomstige Engelandvaarders. Hij was nogal bescheiden van natuur en heeft hierover eigenlijk nooit veel los willen laten. In literatuur over dit onderwerp heb ik al meerdere malen tevergeefs naar hem gezocht.

Het betreft hier **Cornelis Arnoldus van Meer**, geboren te Zevenbergen op 12-01-1890, tijdens de oorlog wonende Rue Ortolan 4, Paris 5. Hij overleed op 11-07-1973 te Montpellier, hij was gehuwd met Hortense Amedée Marie Godefroy. Indien er onder onze lezers Engelandvaarders zijn die gedurende hun verblijf in

Parijs met de heer Van Meer te maken hebben gehad, worden zij verzocht zich met de heer Den Brinker in verbinding te stellen. (copie of anderszins aan de redactie van de SCHAKEL).

FMB

EEN ZWAARD OMGESMEED TOT PLOEG

Van mede-Engelandvaarder Paul van Hessen uit Den Haag, ontvingen wij volgende bijdrage (eveneens gepubliceerd in het clubblad van 320 squadron). Niet alleen voor oud-320ers een lezenswaardig verhaal.

Het laat je nooit meer los, dat vliegen in 'n Mitchell.

Toen ik na een geslaagde ontsnapping uit Nederland, voorjaar 1942 en na een periode met veel avontuur in het zelfde najaar in Engeland aankwam, nam ik alras het besluit om piloot te worden. Ondanks het feit dat ik reeds 28 jaar was, had ik als Engelandvaarder keuze van wapen. Alles verliep daarna zeer systematisch en min of meer van een leien dakje:

Abbey-Lodge in Londen, Emanuel College Cambridge, elementary flying training Station Brownston, awaiting posting overseas (=A.P.) Manchester, met de "Queen Mary" naar Halifax (Canada), A.P. in Moncton (Quebec), E.F.T.S. de Winton (bij Calgary-Alberta) Service F.T.S. Moose-Jaw (Saskatchewan) waar vliegbrevet op tweemotorig kisten (de "Oxford") werd behaald, met "de Pasteur" terug naar Engeland. A.P. Harrogate. A.F.T.U. in South-Cerny by Cheltenham en toen eindelijk, het was inmiddels september 1944, naar O.T.U. in Finmere (Buckhamshire): mijn eerste kennismaking met de "Mitchell"

De toenmalige officier-vlieger Dick van Dijk, die net weer een "tour" achter de rug had, was mijn instructeur. De roem van de "Mitchell" als een hoogst betrouwbare en voor die tijd snelle bommenwerper werd mij bevestigd in de training; ik vond het een fijne, stabiele kist en voelde me er al snel goed in thuis.

Ik kreeg m'n vaste bemanning: waarnemer p/o Trieste -een Belg die jammer genoeg pas overleden is- met twee airgunners: Jacques en Hogendoorn. Van beiden heb ik tot mijn spijt nimmer meer iets gehoord.

Na R.A.F. in Fersfield (Norfolk) was het eind '44 dan zover.

Onze oorlogsbestemming was 320 squadron van 2nd. Tactical Airforce met als basis Melsbroek bij Brussel. Hiervan maakten deel uit de squadrons 98, 180 en 320.

De overtocht geschiedde met een "Anson" een oude twee-motorige trainings kist. Onze mede-passagier was een doorgewinterde 320-er, Kees Witholt (kortelings overleden) die de (inmiddels eveneens overleden) 320 commandant overste Huug Burgerhout ging aflossen.

Wegens zware grondmist konden we in eerste instantie niet landen op Melsbroek. Wel zagen we boven het wolkendek de daken van de hoogste huizen van Brussel en de torenspitsen, als in een sprookje, maar van landen was geen sprake. Gelukkig konden we een tussenlanding maken op het vliegveldje van Knokke, waar we overnachtten. De volgende dag (31 december 1944) lukte het.

En daar stonden ze dan: "de Mitchells" de B-25ers,.... mijn hart begon wat sneller te kloppen, nu werd 't toch wel spannend en ernsten hoe!!

Zondag 1 januari 1945, de ouderen onder ons zullen het zich nog levendig herinneren, bij ervaring of uit de geschied-verhalen: een laatste stuiptrekking van de Luftwaffe, naar zeggen meer dan 500 Messerschmitts en Focke Wulfs vielen diverse geallieerde vliegvelden aan.....

Het was rond 9.15 uur in de ochtend, ik was bezig me een beetje te oriënteren, ineens groot alarm en onmiddellijk dekking zoeken, zoals ons geleerd was; nog geen minuut later een geweldig geratel en geluid van zware ontploffingen.....

Alles was binnen 20 minuten voorbij: twee "Mitchells" in brand, ik kon mijn ogen niet geloven. Later bleek ook nog een viertal zwaar en twee licht beschadigd.

Gelukkig waren de meeste vliegtuigen van de drie squadrons nog geen uur te voren opgestegen voor een missie over vijandelijk gebied, zodat de schade aardig beperkt was gebleven en zonder dodelijke slachtoffers, wel enkele gewonden.

Ik was nog niet eens in de lucht geweest, maar had nu reeds de vuurdoop ondergaan! Mijn hart dat daags te voren sneller was gaan kloppen zat nu in mijn keel.....

De volgende dag, 2 januari 1945: mijn eerste vlucht.

Ja, "the show had to go on".....in mijn logboek staat als doel, met bijzonderheden, geschreven:

"Houffalize-Ardennen, Gee.H. no flak".

Gee H. was een elektronisch apparaat gemonteerd in het vliegtuig, waarmee "blind" gebombardeerd kon worden. Het was aardig secuur mits alle gegevens nauwkeurig ingevoerd waren. Met de windrichting en -snelheid was dit een moeilijke zaak omdat deze gegevens boven het vijandelijk doel geschat moesten worden.

Het was een bombardement ter ondersteuning van de geallieerde grond-troepen, die het destijds aardig benauwd hadden in de beruchte "battle of the bulge". In de Ardennen hing nog altijd een zware mist, maar er moest gebombardeerd worden zonder dat er enig zicht was, dus werd het een "blinde" operatie.

Met spanning in het middenrif was ik die ochtend in m'n "Mitchell" gekropen en had tegen mezelf gezegd: "Van Hessen, je hebt er zelf om gevraagd, er is geen weg terug! Dus heel goed bij de les blijven, zoals je het geleerd hebt, alleen maar zo dicht mogelijk bij de linker wingtip van nr. 4 blijven (ik was nr. 5 in de box) en dan zal er wel niets gebeuren".....

*En zo geschiedde het; na twee uur en tien minuten stonden we weer ongeschonden vol-
daan op Melsbroek met een zeer vergrote dosis zelfvertrouwen. Mijn "Mitchell" gaf ik, als mijn trouwe pegasus, die het voortreffelijk gedaan had, een klopje op de fuse-
lage: de "kop was er af"!*

*Er zouden nog een kleine 25 oorlogsvluchten volgen, tussentijds, in april '45 een ver-
huizing, met in de "bomb-bay" niet op scherp gestelde bommen, naar het vliegveld
Achmer bij Osnabrück in Duitsland.....en toen was alles, hemel-zij-dank, voorbij.*

We tellen dan mei 1945.

De "Mitchell" - die intussen het predicaat "ouwe trouwe Mitchell" had gekregen - had mij steeds weer veilig thuis gebracht, ook toen onze formatie, (op mijn vijfde vlucht, 13 februari 1945), een volle laag van afweergeschut had gekregen, waarbij ik door een granaatscherf in mijn rechter schouder werd getroffen.

*Uit de annalen van het "Public Record Office" in London, mij tot mijn grote verras-
sing een jaar geleden door Malcolm Scott, penningmeester en archivaris van de "2nd
Tactical Airforce Medium Bomber Association", toegezonden "Record", dat hij
recentelijk bij het neuzen door de "Public Records" van de R.A.F. tegengekomen was,
citeer ik:*

*".....five aircraft received minor flak damage and one aircraft received major damage
from flak and had to belly-land (p.o. Huggard). One of the five also had a bomb hang-
up which the crew were unable to jettison. Instructions were given by flying control that
they were to abandon aircraft owing to the danger of the bomb exploding as the air-
craft touched down. All the crew safely abandoned the aircraft by parachute and re-
turned by road to base (this crew was f/lt Bateson). In another aircraft which received
minor flak damage (one of the five), the pilot was wounded in the shoulder by shrap-
nel (s/lt. Van Hessen) but reached base safely.....*

*De "Mitchell" had eens en te meer een onuitwisbare ja, dierbare plaats in mijn leven
gekregen, waarbij ik mij in goed gezelschap weet bij al diegenen die bij deze kist, waar
ook ter wereld, betrokken zijn geweest en de oorlog hebben overleefd.*

*Na de oorlog lag mijn werkgebied in de economische wederopbouw van ons land en
heb ik node de vliegerij min of meer vaarwel gezegd.*

*Maar toen, na 45 jaar gebeurde er iets, wat mij weer helemaal terugbracht in de tijd
door een initiatief van twee mannen van de na-oorlogse generatie:*

*Ik werd n.l. in kontakt gebracht met Edwin Boshoff (37 j.), invlieger bij Fokker,
tevens bezitter van een bescheiden vliegbedrijf op "Eindhoven", die samen met Maar-
ten van Eeghen (42 j.), een general manager bij de K.L.M. in de Verenigde Staten en
eveneens een enthousiast vlieger, een "Mitchell" hadden gekocht welke Edwin ergens
op een vliegveld bij Baton-Rouge (Louisiana) had zien staan en er door gefascineerd
was geworden.*

*De kist bleek weer vliegklaar gemaakt te kunnen worden en het idee werd geboren om
deze nog voor de viering van het 50-jarig bestaan van 320 en 321 squadrons naar
Nederland te halen, maar.....er ontbraken nog enige fondsen om het plan te reali-
seren.*

*Ik was direct helemaal "in" om daaraan mee te werken en, de lezer kan het al raden: de
fondsen kwamen er!*

*Op 1 juni j.l. landde, geheel volgens schema, "de Mitchell" in volle glorie op Valken-
burg, geserviced en opnieuw gespoten in de R.A.F. kleuren en met de oranje driehoek,
een en ander verricht door een groot aantal enthousiaste vrijwilligers en met mede-
werking van luchtmacht- en M.L.D.-instanties. Ja, wanneer het begrip, het gevoel en
de wil er maar is kan er gelukkig nog een heleboel in ons kleine landje.*

Jong en oud hebben deze "terugkeer uit de historie" elk op hun eigen wijze beleefd en in het bijzonder die oud-reunisten die uit Canada, Australië, de Verenigde Staten en Engeland waren overgekomen en daags te voren verrast waren geworden, bij hun bezoek aan het luchtvaart museum op Soesterberg, met een onverwacht ere-rondje. Sommigen schoten de tranen in de ogen.....

Wanneer dan, na 45 jaar, je het voorrecht mag beleven nog gezond van leden en goed bij de tijd een "Mitchell" te mogen "bestijgen" (en er dit keer niet "in te kruipen") dan gaan er emoties in je om die met geen pen te beschrijven zijn.

Omdat mij ook nog het benijdenswaardige privilege beschoren was op die gedenkwaardige dag van 1 juni "onze Mitchell" als 2e piloot van Schiphol naar Valkenburg te mogen vliegen (opstijgen en landen natuurlijk uitgezonderd) hadden we met z'n allen besloten dat dit geheel in stijl zou moeten geschieden.

Ik paste nog in mijn oude vlieger-overall, zij het zonder colbertje, en bezat ook nog mijn vlieglaarzen, terwijl Edwin een authentieke vliegerskap met intercom voor me had geleend uit het luchtvaart museum (de mijne had ik jaren geleden aan een of ander historisch museum geschonken).....

En daar zat ik dan, in vol ornaat, precies als 45 jaar geleden, niet als vergane glorie maar als een levende legende, aan de stuurknuppel van die "good old Mitchell" cirkelend boven mijn bedrijf in Rotterdam, boven mijn huis, en dat van Jan Plesman in Den Haag.

Jan, kleinzoon van "de grote Plesman", en gezagvoerder bij K.L.M. op de Boeing 747, was die dag de officiële tweede vlieger.

Hij dient genoemd te worden omdat ook hij een grote steun is gebleken bij het in de lucht brengen van deze "Mitchell".

Dit alles was niet zo maar een ervaring...het was een happening met vele facetten!

Een jaar geleden zou deze gebeurtenis niet die impact gemaakt hebben, niet die dimensie gekregen hebben, als in deze geschiedenis-makende periode, waar muren tussen de volkeren worden afgebroken, waar de drang naar vrijheid bressen in verstarde systemen heeft geslagen, die ontzagwekkende veranderingen in onze samenleving noodzakelijk maken, maar die positief gericht zijn om de menselijke drang naar vrijheid in geordende banen te leiden; een uitdaging en een taak voor de huidige en de onmiddellijk daaraan aansluitende jonge generatie.

Daar vloog hij "onze Mitchell": een vliegende, ronkende brug van oud naar jong..... Twee mannen van de huidige generatie, die de oorlog niet hebben meegemaakt, hebben bewust of onbewust een bijbels woord gemaakt: zij hebben een "zwaard" omgesmeed tot "ploeg", een symbool van opbouw, van zaaien en oogsten in vrede.

En met welk een groot enthousiasme is deze van oorlogstuig "bevrijde" "Mitchell" niet alleen door de jonge generatie 320ers en 321ers maar ook door de vele duizenden die later op de dag, daar op Valkenburg, van het voorvliegen getuige zijn geweest, ontvangen.

Het was voor ons ouderen zo hartverwarmend, ja zo ontroerend dat wij toen pas echt het gevoel kregen, dat de offers die in het verleden zijn gebracht toch niet voor niets zijn geweest, en wij, die op zulk een bevoorrechte wijze de nadagen van ons leven hebben bereikt, werden ons er van bewust, dat wij de opgaven hebben onze ervaringen op ongesmukte wijze met de jongeren moeten trachten te delen op basis van wederzijds respect en waardering.

Immers na elke generatie komt er weer een nieuwe, die het beter wil doen en ook van de ervaringen van de oudere wil leren.

Aan de jongeren is het gegeven om met enthousiasme, overtuiging, doorzettingsvermogen en grote vindingrijkheid het ingetreden vredestijdperk op meest constructieve wijze in te vullen en vorm te geven.

Laat "onze Mitchell" hierbij een symbool van bevrijding blijven, een vliegende brug niet alleen van oud naar jong, maar ook van jong naar oud en moge deze daarbij een bron van inspiratie zijn.

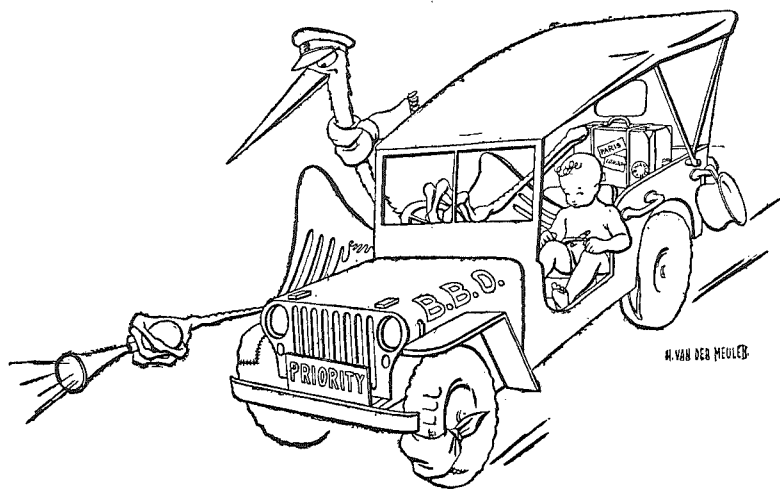
In deze geest zal het zinvol zijn onz' aller "good old Mitchell" als een echte vliegende legende in de lucht te houden.

Paul van Hessen, juni 1990

En daar liet hij het niet bij!

Op 15 augustus j.l., zo stond er in een krant, klom hij opnieuw in de cockpit van de B25, en herhaalde een vlucht die hij exact 25 jaar geleden maakte van Eindhoven naar Schiermonnikoog, echter zonder de landing ter plekke zoals hij dat toen wel gedaan had. Hij had daar toen enige "onroerend goed" belangen! Nu een paar rondjes op voorgeschreven hoogte boven "Schier". Bewoners van het eiland waren enthousiast en soms tot tranen toe geroerd, zo lieten verslaggevers van daaruit weten. Paul van Hessen kan er niet mee ophouden!

Onder de Engelandvaarders die in Londen aankwamen, waren er enkelen die naast hun oorlogsactiviteiten tevens talenten van velerlei aard ten toon spreidden. We behoeven maar te denken aan de cartoonist Max Appelboom en verschillende anderen die pen en tekenstift goed wisten te hanteren. In ons archief vonden wij bijgaand, uit 1946 daterende geboortekaartje. Engelandvaarder Huub van der Meulen (BBO) kondigde op deze wijze de geboorte van zijn dochter aan, en wij vonden het de moeite waard deze originele aankondiging hier te reproduceren.

FMB

THE SWEETHEART OF THE FORCES

Onze mede-Engelandvaarder Frits Brandes (84!), een trouw bezoeker van onze reünies en van onze maandelijksse borrel in de Frederikkazerne, is eveneens een trouw lid van de Royal Air Force Association en is 40 jaar lang bestuurslid geweest van The Hague Branch van deze organisatie. In maart j.l. trad hij terug uit deze functie en werd deswege op 24 maart benoemd tot Honorary Life Member. Voor een in die tijd gehouden feestelijke bijeenkomst van de RAFA in Amsterdam,

was de nog steeds zeer populaire zangeres Vera Lynn uitgenodigd. Brandes herinnerde zich nog glashelder dat hij een op een RAF party in de Victory Club in Londen, in maart 1943, als een eenzaam muurbloempje aanwezig was, en om hem in zijn eenzaamheid te troosten, hij aldaar in contact gebracht werd met de toen eveneens aanwezige Sweetheart of the Forces. En zo gebeurde het dat Brandes haar ten dans noodde.

Deze dans is hem zijn leven lang bijgebleven. Toen hij dan ook hoorde van de aanwezigheid van Vera Lynn op de RAF party te Amsterdam, werd zijn hartewens om haar nog één keer te ontmoeten, vervuld. Een limousine van de Britse Ambassade zorgde voor het vervoer en Brandes genoot wederom van een hoogtepunt in zijn bestaan. Een langdurig gesprek vol herinneringen aan toen voerde hij met het idool van de Forces, zijn, en ons aller Vera Lynn, waarbij voldaan werd aan: "sometime, somewhere, we will meet again".

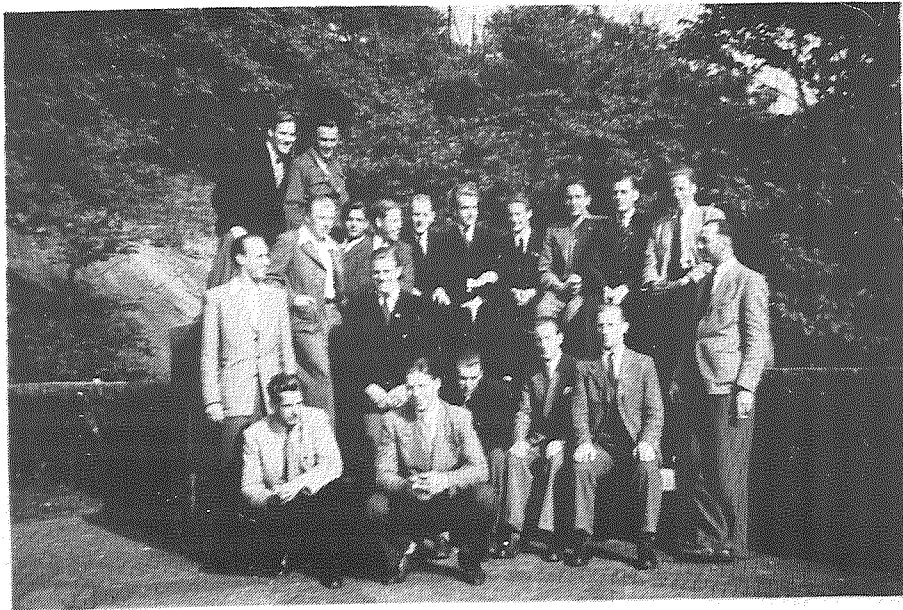
Op bijgaande foto legde fotograaf de Beus uit Den Haag deze gebeurtenis vast.

FMB

Er is wat afgephotografeerd in 1940 - 1945 tijdens het gedwongen verblijf van Engelandvaarders in neutrale landen. Voorzover de ruimte en de kosten het ons toelaten, zullen wij proberen deze foto's in de SCHAKEL op te nemen.

Van Gerard Ensink de volgende twee foto's onder de titel: "De telegrafisten van Gothenburg".

Tussen februari en augustus 1944 werden 25 aspirant Engelandvaarders uit de Zweedse bossen naar Gothenburg geroepen om daar een cursus radiotelegrafie te gaan volgen aan de Zeevaartschool. Op onderstaande foto's zijn 24 van die seinsleutel-artiesten te herkennen.

Van links naar rechts, boven: Postma, van Mameren; volgende rij: Stuvel, Ensink, van der Weyden, C. de Vries, Leemans, Wl de Vries, Hoogewoening, Plokker en Holwerda; staande: Sjoerdsma, de Vos, Zaal; zittend vooraan: Brandenburg, Weelinck, Pleysier, Campagne, Maas; op deze foto ontbreken: Bouman, ten Broek, Dekker, Helder, Meyer en Verdoes.

Van links achter naar voren: Hoogewoening, Pleysier, Verdoes, Maas, Holwerda, ten Broek, D. de Vries, Bouman, Plokker, Campagne, van der Weyden; van links naar rechts achter: Dekker, leemans, Postma, Ensink, Zaal, de Vos, van Mameren, Sjoerdsma, Brandenburg en Helder.

Coen Kleiverda uit Roden schrijft ons bij deze fotocopie van een foto uit een boek (dus minder fraai): Ik kwam deze foto kortgeleden tegen: "De Verzetsgroep Zwaantje" (1968). Het onderschrift bij deze foto luidde: Engelandvaarders in Zweden. Gewoonlijk moesten de kandidaten voor de oversteek, veelal gedrost van Nederlandse schepen, geruime tijd in Zweden wachten. De Zweedse regering stelde hen dan graag in de bossen, dus buiten het stedelijk verkeer, aan het werk. Mogelijk dat de plaatsing van deze foto in de SCHAKEL nog informatie kan verschaffen over de identiteit van deze Engelandvaarders, althans Zwedengangers.

Hans Bueninck uit Naarden had kennelijk een voorkeur voor "naaktfoto's". Deze foto is gemaakt in het werkkamp COSSONAY in de zomer van 1942. Hans Bueninck schrijft erbij: "Op de foto herken ik: Poetiray, van Beveren, Rotteveel, Marcel Wachtel, Fanoy, Ino Sleeboom, Ynse Beek, Bueninck, Jan Bosch, Hans Stam, Ben Ruesink. De anderen kan ik niet meer thuisbrengen. Ik weet ook niet wie de foto's gemaakt heeft."

VAN "RINGWAY" TOT "MANCHESTER AIRPORT"

Degenen, die tijdens de oorlog in Engeland werden opgeleid tot paratrooper, en ook de agenten van B.I. en van B.B.O., zullen allen prettige herinneringen hebben overgehouden aan de dagen op Ringway. Datzelfde kleine Ringway is nu uitgegroeid tot het grote internationale vliegveld, Manchester Airport, dat steeds meer passagiers wegtrekt van de overbelaste Londense luchthavens.

In de Engelse kranten werd veel aandacht besteed aan het verkrijgen van de "transatlantic Status" vvo Manchester Airport. Onderstaand volgen een paar alinea's uit een artikel daarover in de "Times" van 26 februari j.l..

"Manchester Airport began life as a parachute training school. During the second World War more than 70.000 paratroopers learned their art from its runways. In 1946 it was turned over to civilian use and 10.000 passengers flew from it in that first full year. Ringway today has a large and efficient terminal for international passengers, another for domestic passengers, office blocks, maintenance hangars and an impressive freight terminal. More than 60 percent of British manufacturing industry is within two hours' drive, making the cargo-terminal the country's leading freight gateway, serving more than 80 destinations."

HUMOR OP ONZE OUDE DAG

Een van onze in Australië wonende Engelandvaarders, (wij zijn helaas vergeten wie) zond ons een fotocopie van een knipsel uit een australisch Veteranen tijdschrift. Dit soort humor komt bij ons helaas maar al te weining voor. Wij willen onze lezers ervan laten meegenieten.

HOW DO YOU KNOW WHEN YOU ARE GETTING OLD?

- * Everything hurts... and what doesn't hurt, doesn't work.
- * The gleam in your eye is from the sun hitting your bifocals.
- * You feel like the 'morning after' but you haven't been anywhere the night before.
- * Your little black book contains only names ending in 'MD'.
- * You get winded playing chess.
- * Your children begin to look middle aged.
- * You join a health club and don't go.
- * You decide to procrastinate but never get around to it.
- * A dripping tap causes an uncontrollable bladder urge.
- * You know all the answers, but nobody asks you the questions.
- * You look forward to a dull evening.
- * You walk with your head held high, trying to get used to your bifocals.
- * You turn out the lights for economic rather than romantic reasons.
- * You sit in a rocking chair and can't get it going.

- * Your knees buckle but your belt won't.
- * You begin to regret all those times you resisted temptation.
- * Dialing long distance wears you out.
- * You become intolerant of people who are intolerant.
- * The best part of your day is over when your alarm goes off.
- * You burn the midnight oil after 9 pm.
- * Your back goes out more often than you do.
- * A fortune teller offers to read your face.
- * Your pacemaker makes the garage door go up when you watch a pretty girl go by.
- * The little grey haired lady you help across the street is your wife.
- * You get your exercise going to funerals for your friends who exercised.
- * You have too much room in the house and not enough in the medicine cabinet.
- * You sink your teeth in a steak - and they stay there.

BOEKEN ... BOEKEN ... BOEKEN...

Veel Engelandvaarders zijn de laatste jaren wat tot rust gekomen en zetten hun oorlogsherinneringen op papier, enerzijds om hun eigen nageslacht te vertellen hoe dat allemaal in 1940 - 1945 is gegaan, anderzijds met de bedoeling een uitgever te vinden die de verhalen zou willen publiceren. Dit laatste wordt hoe langer hoe moeilijker, en de eisen die uitgevers in binnen en buitenland stellen, worden hoe langer hoe zwaarder. Per slot van rekening moeten zij eraan verdienen en moet het verhaal aan allerlei eisen voldoen om een eventueel boek verkoopbaar te maken. Zo nu en dan ontvangen wij manuscripten van dergelijke boeken, maar bestuursleden van ons Genootschap zijn geen makelaars in uitgeverijen, en kunnen dus voor de kandidaat auteurs niets doen.

Wel willen wij niet nalaten te vermelden welke manuscripten wij hebben ontvangen en gelezen.

Zo ontvingen wij van Engelandvaarder Hank R. de Jongh uit Embleton, West-Australië, het manuscript "ESCAPE ROUTE TO ENGLAND" en van de hand van de niet zo lang geleden overleden Engelandvaarder Ted Dirkzwager en lijvig (316 pagina's) als een roman geschreven verhaal "FLEEING DUTCHMEN": Beide, in de Engelse taal gestelde manuscripten hebben wij met zeer veel belangstelling gelezen. Het verhaal van Dirkzwager ontvingen wij van een in Nederland woonachtig familielid.

De manuscripten blijven ook onder onze hoede bewaard voor het nageslacht. Het zijn welkome aanvullingen voor ons archief in statu nascendi.

Aangezien wij slechts één exemplaar van die manuscripten hebben, is uitlenen er helaas niet bij, hoe groot ons vertrouwen ook is in onze mede-Engelandvaarders. Mocht er van de zijde van onze lezers belangstelling bestaan kennis te nemen van deze verhalen, dan zit er niets anders op dan dat wij op kosten van de aanvrager een fotocopie laten maken. Men moet er dan wel rekening mee houden dat daarmee niet geringe bedragen gemoeid zijn. Ook de verzendkosten zullen in rekening moeten worden gebracht.

Wij konden helaas niet alle boeken lezen, die in de achter ons liggende maanden over en door Engelandvaarders zijn geschreven. Een aantal brengen wij onder uw aandacht.

TUSSEN PAARD EN PANTSER is een boek van de hand van de auteur Jan Hof over Engelandvaarder Brigade-Generaal bd. J.J. Beelaerts van Blokland, die in de cavallerie de overgang heeft meegemaakt van paard naar pantser en aan het begin van de oorlog met enkele makkers in een gekidnapt watervliegtuig, de Engelse kust wist te bereiken. Bij de boekhandel te koop voor f 29,50.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling "Verboden Berichten" in het PTT Museum aan de Zeestraat in Den Haag, is een boek verschenen onder de titel "BELLEN VOOR DE VRIJHEID", (illegale telefoonverbindingen in de tweede wereldoorlog). De auteurs zijn G. Hogesteger en R.A. Korving.

Het boek geeft een overzicht van de illegale activiteiten van PTT medewerkers om de communicatie binnen het verzet gedurende de bezetting in stand te houden. Een onderwerp dat in de verzetsliteratuur hier en daar wel eens vermeld wordt. Dit is de eerste maal dat aan de hand van uitvoerige research en interviews met nog levende betrokkenen, alle facetten van de illegale communicatie via de PTT lijnen of andere lijnverbindingen, in kaart zijn gebracht.

De uitgever is de Stichting Nederlands PTT Museum. ISBN 90-73244-03-X.

De tentoonstelling is overigens nog te bezichtigen tot en met 28 oktober 1990, ma t/m za 10.00 - 17.00 uur, zon- en feestdagen 13.00 - 17.00 uur.

Op de tentoonstelling bevindt zich een paneel "Engelandvaarders", waarop een 4-tal foto's waarop een mislukt Engelandvaart per vlet wordt getoond. Deze foto's zijn door een bemanningslid van een Kriegsmarine-eenheid gemaakt en na de oorlog aan een familielid van een van de opgepakte Engelandvaarders toegezonden. Wij komen op deze Engelandvaart in een van onze volgende nummers terug, waarbij wij tevens enkele van de foto's zullen publiceren.

FMB

MAAR MIJN KONINGIN KRIJGT U NOOIT. Dit is de titel van een boek over het leven van Engelandvaarder Jan Cornelis van Vliet, zoon van een predikant uit Leerdam. Schaken was zijn grote liefhebberij en hij was daarin zeer ver gevorderd. De titel van dit boek refereert aan een spelletje schaak met een Duitse officier, waarbij hij zijn koningin tot aan het einde toe wist te onttrekken aan zijn tegenstander. Deze uitspraak werd een leiddraad voor al zijn handelen in de jaren 1940 - 1950. J.C. van Vliet overleed in 1972.

Ook met de pen was van Vliet virtuoos. Zijn brieven aan zijn zuster, mevrouw G.C. van Vliet te Rotterdam, aan vrienden in Nederland en Engeland, zijn vele bijdragen aan het Londense "Vrij Nederland", zijn verhandelingen en rapporten aan autoriteiten, getuigden van een méér dan gewone vaardigheid zich op papier uit te drukken. Boeiende lectuur die enige jaren geleden door zijn nu 82-jarige zuster werd verzameld en geordend en waaruit een boek is gegroeid dat op heel bijzondere wijze J.C. van Vliet voor de lezer schildert. De achterzijde van deze paperback, door mevrouw van Vliet op 19 mei j.l. aangeboden aan van Vliet's reisgenoot Robert de Jonge Oudraat, vermeldt het volgende:

1940-1950, een spannend, uitdagend en actief en betrokken leven. Portret van Jan Cornelis van Vliet. Medelevens was zijn doel, schaken was zijn passie. Mensen waren zijn doel, passie en metgezellen.

Op 11 jan. 1941 werd hij als lid van een geheime organisatie door de Duitsers gearresteerd en overgebracht naar de Scheveningse gevangenis 'Oranjestad'. Hij gaf niets toe, maar werd uiteraard overgebracht naar kamp Amersfoort, een waarschuwing van de 'moffen'. 40 kilo woog hij toen hij eind 1941 Kamp Amersfoort 'mocht' verlaten. Hij besloot naar Engeland te gaan. Eind aug. '42 vertrok hij, en via België, Frankrijk, Zwitserland (vrij!), Frankrijk, Spanje, Portugal kwam hij na 3/4 jaar in Engeland aan, mei 1943. Teleurstelling, Nederlands Londen leefde niet mee met Holland,

behalve de Koningin. Denkend aan Holland, aan familie en vrienden, aan concentratiekampen en lijden, stortte hij zich op de vraag: Hoe krijgen we straks al die mensen zo snel mogelijk weer thuis. Na D-day, juni 1944, zwierf hij door Europa, zoekend naar Nederlanders die terug moesten, uit Duitsland, Oostenrijk, Tsjechoslowakije, Polen, Rusland.

Als volleerde organisator en repatriëringswerker was hij in 1949/50 in Soerabaja actief om de overdracht van materiaal aan de Indonesische Republiek te regelen. Zonder rancune; hoe kunnen we zo goed mogelijk met elkaar omgaan, zonder vooroordeel, vol gevoel voor de verlaten mens, de vluchteling, de jood, de verdrukte, de Rus, de Indiër. Een menselijk document. Een kijkgat in onze geschiedenis.

Met een onvoorspelbaar doorzettingsvermogen heeft mevrouw van Vliet kans gezien deze éénmalige uitgave in eigen beheer op professionele wijze te produceren, met assistentie van Klaas Wagemester.

Het boek is niet bij de boekhandel te verkrijgen. De oplage is zeer bescheiden. Voor belangstellenden is het boek te bestellen: telefonisch bij de heer Eckhard Krefel, 010 - 4143774 (alléén 's avonds) tegen een prijs van f 27,50 exclusief verzendkosten, of schriftelijk bij mevrouw G.C. van Vliet, Prins Hendrikkade 108b, KJ 3071 Rotterdam

HET DOEL BEREIKT. Onder deze titel heeft Engelandvaarder mr. R.J.E.M. van Zinnicq Bergmann zijn oorlogsherinneringen te boek gesteld. In een eenvoudige voor iedereen begrijpelijke verteltrant beschrijft hij hoe hij "solo" in de eerste helft van de tweede wereldoorlog, zijn weg via België en Frankrijk heeft gevonden. Toevalligheden en een grote dosis geluk vergezelden hem op deze reis die hij kon maken zónder gebruik te maken van de op dat gebied werkzame organisaties en lijnen. Telkens wanneer hij dreigde vast te lopen, ontmoette hij wel weer iemand die hem een eindje verder op weg kon helpen, hem valse identiteitspapieren verschaft, hem over de demarcatielijn bracht, zodat hij uiteindelijk bij de Nederlandse Consul in Nice kon binnenstappen. Geen data, geen dialogen om het echt te doen lijken, gewoon wat graafwerk in zijn herinneringen. Spanje, Portugal, Gibraltar en Engeland. Op relativerende maakt de schrijver melding van de opeenvolgende stappen die leidden tot de RAF, alsmede opleidingen in Engeland en Canada.

Zijn operationele activiteiten in zijn "Typhoon" krijgen tot op de laatste dag van de oorlog, de volle aandacht. Zijn grote gevoel voor humor is overal tussen de regels merkbaar.

Ik heb het boek (208 pagina's) in één adem op één dag uitgelezen, en zo zal het iedereen vergaan die het boek ter hand neemt.

Het boek is uitgegeven bij Van Mazijsk, uitgevers te Leiden, ISBN 90-72572-03-3 en bij de boekhandel te koop.

DE KAMELEON. Een lijvig boekwerk, geschreven door Willem van der Veer sinds zijn pensionnering uit militaire dienst, schrijver van oorlogs- en verzetsromans.

Zo ook DE KAMELEON, een roman geschreven rond het leven en de oorlogsbelevissen van Enkie Feldhaus van Ham, uit Duitse ouders in Nederland geboren en getogen. De gevolgen van die Duitse nationaliteit waren voor Enkie Arbeidsdienst vóór de oorlog en militaire dienstplicht gedurende de oorlog. Over deze periode gaat bijna de helft van het 282 pagina's tellende boek, waarin uitvoerig de familieomstandigheden aan de orde komen. Vervolgens beschrijft Van de Veer Enkie als

Duits militair in Nederland, Duitsland, Italië en Noord-Afrika, waar hij kans zag in een stofwolk met witte vlag zich over te geven aan de oprukkende geallieerden. Krijgsgevangenen in Egypte en Canada alwaar hij met beroep op zijn Nederlandse verleden kans zag om uit krijgsgevangenschap ontslagen te worden en in Engeland in dienst te treden bij de Irene-Brigade om zodoende een steentje te kunnen bijdragen aan de bevrijding van zijn geboorteland.

Een lijvig boek met wel heel erg veel dialogen. Maar dat hoort bij een roman! Wij kunnen ons moeilijk voorstellen dat alle weergegeven gesprekken zó gedetailleerd in de herinnering gegrift zijn geweest, en dus zullen wij veel van de inhoud van dit boek moeten schrijven op het conto van de romanschrijver die in ieder geval niet gespeend moet zijn geweest van enige fantasie. Een boek dat ongetwijfeld in de smaak zal vallen bij de jongere generaties.

Uitgever: J.H. Gottmer/H.J.W. Becht, Haarlem, ISBN 90-257-2249-0.geb.

FMB

HOLLAND AT WAR AGAINST HITLER, Anglo-Dutch relations 1940 - 1945. Onder redactie van Prof. Mr. D. Foot. Een nauwkeurig verslag van het op 3,4, en 5 april 1989 in Londen gehouden symposium, in het kader van de William en Mary herdenking. Onderwerpen zoals the Dutch Government in Exile, the Dutch Armed Forces in exile, how Dutch resistance was organised, het Englandspiel en de Operation Market Garden werden door een keur van prominente sprekers uit Engeland en Nederland behandeld. Ook de discussies naar aanleiding van deze onderwerpen worden volledig verslagen. Een interessant boek voor degenen die belangstelling hebben voor bovenstaande onderwerpen, en hoe daarover nu in het Verenigd Koninkrijk wordt gedacht. Het hete hangijzer "Englandspiel" nam naar verhouding een groot deel van de tijd in beslag. Dit onderwerp is toch weer een beetje meer uit de verf gekomen. Enkele "spelers" namen deel aan de zeer interessante discussie hierover.

Uitgevers zijn: Cass & Co, Londen alsmede Waanders in Nederland. Via de boekhandel te bestellen ad f 49,50 onder nr. ISBN 0-7146-3399-Z.

FMB

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND

Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvulling no. 10

Per 1 september 1990 toe te voegen aan de adressenlijst van 15 april 1988:

OVERLEDEN

D.H. Cevat	Channel Islands
W.J.N. van Ditmar	Argentinië
J.N. Gielis	Brielle
G.K. Hooijer	Almelo
C. Knulst	Rijswijk
F.Th.J. van Rijn	Rotterdam
J. Streef	Waalwijk
P.Ph. Veerman	Amstelveen
H.L.J. Vogelzang	Den Haag

VERHUISD

Heijden, A. van der	Touwlaan 142	4331 VA Middelburg
Jansen, J.M.	Postbus 60	3780 BB Voorthuizen
Schagen, P.J.	15 Berry Court, Station Road	Hook Basingstoke
		RG27 9J2 Verenigd Koninkrijk
Vollaerts, M.A.J.	Cortenbachlaan 36	5707 TY Helmond
Wackwitz, J.G.	Oranjelaan 6	2243 HH Wassenaar
Zweeden, M.H. van	23 Manuwai Drive	Matua/Tauranga
		Nieuw Zeeland

TOEGETREDEN

Cassé, P.H.	Walenburg 144	2402 KC Alphen a/d Rijn
Gôtte-de Vries, Mw.R.M.W.	De Lairesestraat 71	1071 NV Amsterdam
Heijer, M. den	7 Lombard road	Moreton
		L46 8UJ, Verenigd Koninkrijk
Heyden, W.G.Ph. van der	Hoge Duinlaan 2	5582 KE Waalre
Kleijn, K.B.	Zeezwaluwstraat 219	2583 RN Den Haag
Langen, J.B. de	Hollanderstraat 41	2517 HH Den Haag
Reus, J. de	Renier Nafzgerstraat 34	6221 SP Maastricht
Roon, H. van	Doggersbankstraat 30	2583 GT Den Haag
Vrolijk, J.	Meeuwenstraat 6	2583 SW Den Haag
Westerduin, H.	Lindelaan 84	2282 GA Rijswijk

Van de hierna volgende Engelandvaarders zijn de adressen **ONBEKEND**:

D.C. Binnenkamp	D.W. Davids
C. Goudenburg	G.A.M. Hazelzet
A.R.J. Kuijpers	D.J.K.M. Ramondt
Mevr.W. Weber-de Boer	

Adreswijzigingen of correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57
	2597 XD Den Haag
	tel. 070 - 3240447